

بسمه تعالی

جایگاه وقف در اسلام

هر فردی علاوه بر اینکه تلاش می کند وجودش در زندگی منشأ خیر و برکت باشد؛ باید بکوشد که پس از مرگ خود نیز آثار نیکی از خود به جا گذارد؛ که هم برای آیندگان مثمر ثمر باشد و هم مایه دستگیری او در آخرت گردد، چرا که پرونده ی افراد بشر معمولاً با مرگ آنان مختومه می شود، ولی پرونده خیر و برکت بعضی از امور همیشه باز است و خیر آن، تا آخرت از ثوابش بهره مند می گردد که از جمله این امور مساله «وقف» می باشد.

وقف عملی است صالح و باقی، مصداق روشنی است از تعاون و تعاضد، انفاقی است عاری از منت، احسانی است خالی از اذیت، به دور از تحقیر شخصیت دیگران، تصدقی است دائمی و مستمر و بدون ریا، وامی است بدون اضطراب، باز پرداخت و تعدیل ثروتی است با رضا و رغبت که از طریق آن، با تکاثر اموال و بروز اختلافات طبقاتی فاحش، به نحو معقولی مبارزه می شود. برگ سبزی است که به گور فرستاده می شود و با دوام و بقای عین موقوفه و جاری شدن عوائد آن در اجتماع، موجب می شود که نام واقف نیز برای همیشه مخلد شود و واقف به یک نوع خلود و بقا دست یابد.

اعمال و عقود شبیهه وقف، در تمام اجتماعات بشری وجود داشته و دارد. حتی در ایران پیش از اسلام برای نگهداری از

آتشکده ها و آتشگاه ها و آسایش مغان و موبدان، از خانه ها و باغهایی همانند موقوفات استفاده می کردند.

تاریخچه وقف در اسلام بر می گردد به روزی که مخیریق یهودی بدون آن که مسلمان شود اموال خود را به پیامبر اسلام هبه کرد و پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) بعد از کشته شدن مخیریق اموال او و حیطان سبعه را در قالب صدقه جاریه در خدمت نیازمندان قرار داد و هسته اولیه «وقف اسلامی» تشکیل شد و پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در تاریخ اسلام به عنوان اولین واقف به شمار آمد. همچنین وقف نامه حضرت علی (علیه السلام) حاوی نکات بسیار مهمی است، از جمله اینکه: این اموال نباید به کسی بخشیده شود و یا به ارث برده شود و یا فروخته شود و همه این امور در موقوفات ممنوع است، لذا حضرت علی (علیه السلام) پایه گذار شیوه وقفنامه نویسی است. ایشان در این وقفنامه فرزندش امام حسن مجتبی (علیه السلام) را متولی موقوفات خود قرار داده است.

وقف در فقه اسلامی، ویژگی هایی دارد که باید گفت که از مختصات نظام حقوقی و اقتصادی اسلام است.

پایه ریزی سنت حسنه «وقف» یکی از مهم ترین تمهیدات دین اسلام در راستای دور اندیشی و تامین آینده مسلمین و فرزندان ایشان است، چنان که وقتی به قرآن کریم و روایات اهل بیت (علیهم السلام) و سنت عملی ایشان رجوع می کنیم، اهمیت دو چندان این سنت زیبا را در می یابیم. گر چه در قرآن کریم آیه ای به صراحت دال بر وقف وجود ندارد اما

از آیات متعددی می توان وقف را به عنوان یکی از مصادیق بارز برّ، خیر، احسان، معروف، انفاق، صدقه، به ویژه باقیات صالحات، و عطایای بعد از مرگ.. معرفی نمود. زیرا وقف از بهترین نیکی ها و احسان ها و کارهای معروف و پرکردن خلأها (انفاق) و تنها صدقه جاریه ای است که پایدار می ماند و با مصرف یکبار آن از بین نمی رود و پس از فوت واقف خوبی های آن تمام نمی شود. به همین دلیل در فرهنگ اسلامی وقف را از مصادیق صدقات جاریه یاد کرده اند.

درباره فضیلت وقف روایات بسیاری نقل شده که به یک روایت بسنده می کنیم.

حضرت صادق (علیه السلام) فرمودند: « شش چیز است که پس از مرگ آثار نیک آنها به انسان ملحق می شود: ۱- فرزندی که برای انسان استغفار می کند.

۲- کتاب علمی که از او به یادگار مانده است. ۳- درختی که انسان آن را نشانده است. ۴- چاه آبی که بوجود آورده است. ۵- صدقه جاریه ۶- رسم و روش نیکی که انسان آن را بوجود آورده و پس از مرگ او مورد عمل قرار گرفته است .

آثار اقتصادی و اجتماعی وقف

شاید بتوان مهمترین کارکرد و اثر وقف را از میان بردن فقر در جامعه اسلامی دانست و جایگاه این موضوع در متون اسلامی به خوبی روشن است که اسلام، خواهان زدودن همه جوانب و زوایای فقر در اقتصاد جامعه و نیز به دنبال رفاه عمومی در حد معقول و مشروع است. اسلام برای اجرای



معاونت پژوهش مدرسه علمیه عالی و تخصصی

الزهراء(س)

کرگان



پاییز ۹۹

از سوی دیگر با توجه به عظمت روز بیست و هشتم صفر که روز مصیبت و عزاداری سید انبیاء حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه و آله و سلم) است از این رو یک روز قبل از آن، یعنی ۲۷ صفر به نام روز وقف نامیده شد و از سال ۱۳۷۶ روز ۲۷ صفر با عنوان «روز وقف» به تقویم رسمی کشور وارد شد.

امید است با مشارکت در این امر مقدس، ما نیز از این صدقه جاریه بهرمنند شویم.

تهیه کننده: ربابه کابوسی

منبع:

۱. احمد بن سلمان، ابو سعید، مقدمه ای بر فرهنگ وقف، تهران: انتشارات سازمان اوقاف

<http://www.rasekhoon.net/Article/Showas.۲>

px18751-266وقف سنت حسنه

https://www.google.com/amp/s/www.irn_۳a.ir/amp/83526376

عدالت اجتماعی، تعدیل و توزیع ثروت و از میان بردن مظاهر فقر در جامعه، قوانینی چون خمس و زکات را وضع کرده و در عین حال ثروتمندان را تشویق به خیرات کرده تا به فقرا و تهیدستان کمک شود.

گسترش فرهنگ وقف میزان فقر و محرومیت را در جامعه کاهش می دهد؛ از آنجا که وقف یکی از راه های توزیع مجدد درآمد است، با توزیع مجدد درآمد، سرمایه های جامعه در اختیار همگان قرار می گیرد و با بهره مندی همگان از امکانات رفاهی و اقتصادی، زمینه های تکامل در ابعاد فرهنگی و اجتماعی فراهم می شود.

از دیگر کارکردهای وقف افزایش سطح اشتغال است. کارآفرینی و ایجاد اشتغال از بزرگترین دغدغه های جوامع انسانی است. متون اسلامی نیز تلاش برای اداره معاش خانواده را هم سطح جهاد در راه خدا قلمداد کرده است.

علت انتخاب ۲۷ ماه صفر به عنوان روز وقف

روز بیست و هفتم صفر به عنوان روز وقف انتخاب شده است. زیرا اولاً بیست و هشت صفر سالروز ارتحال نبی گرامی اسلام (اولین واقف) است و ثانیاً مصادف با سالروز شهادت سبط اکبر حضرت امام مجتبی (علیه السلام) (اولین متولی موقوفات امیر المؤمنین علی (علیه السلام)) است. اگر قرار باشد روزی در سال به نام «روز وقف» نامیده شود، چه روزی مناسبتر از این روز؟